

A harkányi gyógyvíz és fürdőcultúra bibliográfiája (1825–2015)

„Harkány 13,5 hektáros ősparkjában a több százéves fák és a Zsolnay-féle eoizin szőkökútak között található a Harkányi Gyógy- és Strandfürdő, ami Közép-Európa egyik leghíresebb fürdőhelye. A pihentető, frissítő és gyógyító kezelések mellett, a holisztikus gyógymódok mellett is elköteleztük magunkat, hogy a kezelések során vendégeink teste és a lelke újra harmóniába kerüljessen egymással.” Ez olvasható www.harkanyfurdo.hu weboldalon, ahol megtudhatjuk azt is, hogy az ásványi anyagokban bővelkedő, ionokban gazdag termálvíz milyen betegségek gyógyításában kiemelkedő hatású. A harkányi gyógyvíz és fürdőcultúra két éve fölkerült a Baranya Megyei Értéktárban nyilvánartott 31 nemzeti érték közé.

A karbonyl szulfidot tartalmazó, 62 °C hőmérsékletű forrás gyógyhatására a XIX. század elején figyeltek föl: a levéltárban őrzött első írásos följegyzések 1823-ban keletkeztek, a nyomtatott közlemények 1825 márciusától olvashatóak. Ez utóbbiak teljességre törekvő anyagát tartalmazza az a kiadvány, amelyet a pécsi Csorba Győző Könyvtár jelentetett meg a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával ez év áprilisában *A harkányi gyógyvíz és fürdőcultúra bibliográfiája (1825–2015)* címmel. A kötet szerkesztői a könyvtár munkatársai: Gyánti István helytörténeti könyvtáros és Kiss Zoltán tájékoztató könyvtáros. A teljesség alatt érdemi teljességet kell értenünk, mivel a szerkesztők nem duzzasztották fel anyagukat azokkal az általános lexikonokkal, Harkányt is felsoroló kézikönyvekkel, amelyekben szerepel a település, így is 2295 tétel közlésére került sor, amelyeknek könyvtárak helyismereti gyűjteményén kívül kiinduló forrás volt még a Siklósi Térségi Könyvtár és Ismeretközpont cédulakatalógusa is. Természetesen minden egyéb lehetséges forrást, úgymint bibliográfiát, elektronikus adatbázisokat is (pl. ADT, ODR) felhasználtak gyűjtőmunkájuk során. Átnéztek huszonkilenc, 1860–2015 között megjelent helyi lapot, illetve négy országos napilapot. Külön nem kutattak külföldön megjelenő művek után, de amiről tudomásuk volt, az bekerült a tételek közé. A szerkesztőket a tételek gyűjtésében Fehérváry Klára, Gál Hedvig Zsuzsanna, Gyántiné Kiss Kármén, Kerekes Imre, Kisszabóné Trapl Ivett, Klotz Beáta, Laky Judit, Mendöl Zsuzsanna, Papp Dávid Zoltán, Sarbak Tímea, Sipos Balázs, Szokola Lászlóné, Zókáné Bozsik Anna segítette. Az adatgyűjtésben való résztvétel mellett Laky Judit végezte a bibliográfiái leírások ellenőrzését.

A kötet 2015 februárja és 2016 februárja, tehát egy év alatt készült el, az anyaggyűjtés, amint ez a cikketek záró tételből is kiderül, 2015. december 31-ével zárult. Mészler

Tamásnak, a Csorba Győző Könyvtár igazgatójának *Köszöntője* után egy rövid, kétoldalas ismertetést olvashatunk a fürdő, egyben a település fejlődéstörténetéről *A harkányi bibliográfia készítése közben ...* címmel. Rövid, hiszen a fürdőtörténetet már többen is megírták, s azért is lehet rövid, mivel a bibliográfia olvasása során részletesen élénk tárul maga a „történet”, annak minden részletével. A következő, a *Bevezetés* című rész ismertet meg minket a felhasznált forrásokkal, a bibliográfia szerkezetével, a leírások adatainak értelmezésével, az alkalmazott rövidítések feloldásával, a mutatók használatával, a mellékletek céljával, és itt található a szerkesztők köszönetnyilvánítása a munkájukat segítő külső személyeknek.

A sorszámokkal ellátott bibliográfiái leírásokat három fejezet tartalmazza: kettőbe műfaji, egybe pedig tematikai szempontból kerültek bele a tételek. Mindegyik fejezetben a tételek sorrendjét a megjelenési év, ezen belül a szerző nevének, ennek hiányában a címnek betűrendje határozza meg. Az indító rész a *Könyvek, tanulmányok, ismertetők* címet viseli, ahová a tudományos igényű monográfiák, tanulmányok, a tájékoztató vagy reklámcéllal készített ismertetők kerültek. Mivel a korai években többnyire csak egy tétel található egy adott évből, ezért elfogadható, hogy ebben a fejezetben nem szerepel kiemelt alcímként a megjelenési év. Kiemelten, alcímként szerepel viszont az tételek csoportosítását jelentő évszám a következő, *Cikkek* címet viselő, a tételek zömét tartalmazó fejezetben, amely a bécsi *Der Wanderer* 1825. március 6-i számában található *Beitrag zur Vaterlandskunde* című, Romy Károly György által írt, a harkányi fürdőt bemutató cikkel kezdődik, és Babos Attilának: *Tovább fejlődhet a fürdő* című, az *Új Dunántúli Napló*ban 2015. december 31-én megjelent cikkével zárul. A tételeknek a harmadik, *Egyéb* című fejezetbe való kerülését az határozta meg, hogy bár nem kizárólagos tárgyuk a harkányi gyógyvíz és fürdőkultúra, de ehhez kapcsoló érintőleges témájukkal színesítik a rá vonatkozó ismereteinket.

A gazdaságos forráshivatkozási formát alkalmazó bibliográfia tétéleinek többségében megtörtént a szerzői betűjelek, álnevek szögletes zárójeles feloldása. A leírásában jelezve van ha mindössze híryanagról van szó. Az is segíti az érdeklődőt, hogy fel lettek tüntetve az illusztrációk típusa, száma, készítőjük nevével együtt. Ezeknek a kiegészítő adatokon is túl jóval több információt közölnek a téma iránt érdeklődőknek, mint más, „hagyományos” bibliográfiák. Ugyanis tipográfiailag jól elkülönítve nemcsak a címet kiegészítő, magyarázó annotációkkal találkozhatunk, hanem számos esetben – mintegy „extract”-ként – a közlemény érdemi részét tartalmazó idézetekkel is. Híryanag esetében előfordul a teljes szöveg közlése is, vagyis ebben az esetben egy későbbi történetírónak szükségtelen lesz az újságban visszakeresni az ilyen tételt. A különlenyomatokra, a többes-kiadásokra is itt történik megjegyzés. A különböző tételek közötti kapcsolatokat az annotáció végén elhelyezett, sorszámra történő utalások jelzik. Ugyancsak az annotációban hívják fel figyelmünket arra, ha a közlemény teljes szövegét is elolvashatjuk a kötetben. A bibliográfiai tételek fejezetei után ugyanis mellékletek, pontosabban egy függelék következik, ahol az 1860 és 1948 közötti időszakból 18 hírlapi közlemény teljes szövege olvasható. (Egyébként a kötetben leírt tételek többsége a könyvtár Helyismereti Gyűjteményében eredetiben vagy másolatban olvasható.)

A három csoportba osztott, azon belül időrendben elhelyezett tételek más szempontú visszakereshetőségét két mutató teszi lehetővé. Egyik a *Személynevek mutatója*, amelyben a bibliográfiai tételekben közölt szerzőket, közreműködőket, az annotációban, illetve az annotációként idézett szövegben szereplő személyek nevét tartalmazza a tételek sorszámára hivatkozva. Az annotációban található nevek esetében a tételek számok félkövérrel lát-

hatók. A szerkesztők a mutató összeállításakor törekedtek a helyismereti, helytörténeti szempontok érvényesítésére azáltal, hogy ahol erre lehetőségük volt, közölték a személy születési és halálozási évét, foglalkozását, és egyeseknél (főként az orvosoknál) azt az évet vagy időszakot, amikor Harkányban tevékenykedtek. Nem kerültek viszont be a mutatóba azok a szerzői betűjelek, amelyeket nem sikerült feloldani, mint például „i. ó.” (894. tétel), vagy „R. E.” (897. tétel), pedig hát ezek is ott szerepelhettek volna, hiszen konkrét személyek rejtőznek a betűjelek mögött. A bibliográfiában közölt tételek tematikus szempontok szerinti megtalálása egy több mint hetven kifejezésből álló *Tárgymutató* segítségével oldható meg, ahol a fogalmak, az intézmények, a vállalatok és a testületek stb. egységes betűrendben sorakoznak.

A helyismereti bibliográfia esetében a gyűjtőmunka soha nem zárul le egy kiadvány elkészültével. Ezt bizonyítja az egyik szerkesztő, Kiss Zoltán <http://kisszoltan.freewb.hu/kiegészitesek-a-harkany-bibliografiahoz/> című weboldala, ahol már közel száz pótlás-tétel sorakozik a kiadvány tételeinek kiegészítéseként.

A kötet a *Csorba Győző Könyvtár kiadványai* című sorozat 5. köteteként látott napvilágot. A sorozat eddig megjelent köteteit (*Pécs Város Közmuvelődési Könyvtárától a Csorba Győző Könyvtárig. 70 éves a közmuvelődési könyvtár Pécsen (1943–2013)*; *Öttorony vonzásában; A mohácsi busójárás bibliográfiája (1862–2014)*; *Történetek Baranyából*) áttekinthető az látható, hogy a Csorba Győző Könyvtár keretében, irányításával egy markáns pécsi helyismereti, helytörténeti, és részben bibliográfiai műhely jött létre és működik, főként a helyi könyvtárosok közreműködésével, amely eddig is, és várhatóan a jövőben is értékes művekkel gazdagítja Pécs és Baranya megye helyismereti, helytörténeti irodalmát.

A harkányi gyógyvíz és fürdőkultúra bibliográfiája (1825–2015) / [szerk. Gyánti István, Kiss Zoltán]. – Pécs : Csorba Győző Könyvtár, 2016. – 292 p. – (Csorba Győző Könyvtár kiadványai, 5.)

Kégli Ferenc
